

Bài học từ quan hệ Việt - Xô

Lê Quỳnh
BBCVietnamese.com

Trong nhiều năm, kéo đến cả hôm nay, truyền thông chính thức của Đảng Cộng sản Việt Nam chỉ nhắc đến tình cảm khăng khít trong quan hệ giữa Bắc Việt (và sau 1975, Việt Nam thống nhất) với Liên Xô.

Câu nói của Chủ tịch Hồ Chí Minh thường được trích dẫn: "Đối với Lenin, đối với Cách mạng Tháng Mười, đối với Đảng Cộng sản, Chính phủ Liên Xô và nhân dân Xô Viết, chúng ta 'Uống nước phải nhớ nguồn'".

Người giữ chức Tổng Bí thư Đảng gần 30 năm, Lê Duẩn, cũng nói: "Nhân dân Việt Nam hiểu sâu sắc rằng mỗi bước đi lên, mỗi chặng đường thắng lợi của cách mạng Việt Nam đều gắn liền với những sự kiện trọng đại diễn ra trên đất nước Liên Xô".

Nhưng gần 20 năm sau khi Liên Xô sụp đổ, nay ít nhất trong giới nghiên cứu học thuật trong nước, mảng "xám" của mối quan hệ bắt đầu được nói ra.

Tại hội thảo Việt Nam học 2008 vừa kết thúc ở Hà Nội, tác giả Nguyễn Hồng Dung, Viện Lịch sử Quân sự Việt Nam, nói phần nào đó, từ 1950 đến giữa thập niên 1970, Liên Xô đã "hạn chế Việt Nam hòa nhập".

Đánh giá Hồ Chí Minh giai đoạn 1920 - 1945, tiến sĩ Vũ Quang Hiển, Đại học Quốc gia Hà Nội, lại nhận định Hồ Chí Minh lúc này có nhiều quan điểm khác Quốc tế Cộng sản, và vì thế đã "bị lên án bằng những lời lẽ rất nặng nề từ những chiến sĩ cận vệ của Quốc tế Cộng sản".

Bị Quốc tế Cộng sản 'bỏ rơi'

TS. Vũ Quang Hiển nói "tuy hoạt động tích cực trong Đảng cộng sản Pháp và Quốc tế Cộng sản, nhưng quan điểm của Hồ Chí Minh có nhiều điểm không trùng hợp với quan điểm của Trung ương Đảng Cộng sản Pháp và Quốc tế Cộng sản, chẳng hạn như vấn đề dân tộc ở thuộc địa, quan hệ giữa cách mạng vô sản ở chính quốc và cách mạng giải phóng dân tộc ở thuộc địa."

"Trong khi Quốc tế Cộng sản cho rằng chủ nghĩa dân tộc chống lại chủ nghĩa quốc tế vô sản, thì Hồ Chí Minh khẳng định: Đối với các dân tộc thuộc địa ở phương Đông, 'chủ nghĩa dân tộc là động lực lớn của đất nước'".

Theo TS. Hiển, Hồ Chí Minh đã đặt vấn đề "xem xét lại chủ nghĩa Mác về cơ sở lịch sử của nó, củng cố nó bằng dân tộc học phương Đông...vượt lên những quan niệm phổ biến trong Quốc tế Cộng sản, các Đảng Cộng sản ở các nước tư bản và nhiều nhà cách mạng thuộc địa lúc bấy giờ".

Các nhà nghiên cứu nước ngoài từ lâu đã cho biết Hồ Chí Minh (hay Nguyễn Ái Quốc, tên được dùng từ 1919), thời trước 1945, không được Liên Xô trọng dụng.

Giờ đây, TS. Hiển cũng thừa nhận lần đầu tiên khi tới Moscow, ông Hồ "không nhận được sự quan tâm chu đáo".

Ông Hồ viết trong một lá thư tháng Ba 1924: "Đã hơn một tháng nay, tôi xin đồng chí vui lòng tiếp để có thể thảo luận với đồng chí về tình cảnh thuộc địa của Pháp. Cho tới nay, tôi vẫn chưa được trả lời. Hôm nay, tôi xin mạn phép nhắc lại sự thỉnh cầu đó, và xin đồng chí nhận lời chào cộng sản anh em."

Lý thuyết cách mạng giải phóng dân tộc của Hồ Chí Minh bị chính những người cộng sản Việt Nam khi đó phê phán.

TS. Vũ Quang Hiển tiết lộ chính Hà Huy Tập, Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Đông Dương từ 1936 đến 1938, đã gọi Hội Việt Nam

Khi Stalin qua đời năm 1953, Tố Hữu làm thơ có câu 'Thương mình thương một thương Ông thương mười'

“ Quan điểm của Hồ Chí Minh có nhiều điểm không trùng hợp với quan điểm của Trung ương Đảng Cộng sản Pháp và Quốc tế Cộng sản

TS. Vũ Quang Hiển

cách mạng thanh niên (do Nguyễn Ái Quốc thành lập năm 1925) và Tân Việt cách mạng đảng "có những sự xuyên tạc chủ nghĩa Mác - Lênin", "mắc chủ nghĩa cơ hội trong lý luận và trong thực tiễn, tư tưởng biệt phái, đóng kín".

Cuốn Đường Kách mệnh được Hồ Chí Minh viết năm 1927, bị phê phán là "những điều ngu ngốc về lý luận".

Theo TS. Hiền, năm 1930 Hồ Chí Minh cho rằng phải thành lập đảng cộng sản riêng rẽ ở ba nước Đông Dương, nhưng Quốc tế Cộng sản chủ trương chỉ thành lập ở Đông Dương một đảng duy nhất.

Kết quả hội nghị ở Hong Kong tháng 10.1930, do Trần Phú chủ trì, quyết định bỏ tên Việt Nam cộng sản Đảng mà lấy tên Đông Dương cộng sản Đảng.

Ba năm sau, viết trên tạp chí lý luận của Đảng Cộng sản Pháp, Hà Huy Tập phê phán Nguyễn Ái Quốc "phạm một loạt sai lầm cơ hội chủ nghĩa" và rằng lúc mới thống nhất, Đảng Cộng sản Việt Nam "chưa có đường lối chính trị đúng đắn".

Chiến lược đấu tranh dân tộc của Nguyễn Ái Quốc bị các đồng chí "Bôn-sê-vich" Nga Xô như Trần Phú và Hà Huy Tập bác bỏ, thay bằng chiến lược đấu tranh giai cấp.

TS. Hiền thừa nhận quan điểm giải phóng dân tộc của Nguyễn Ái Quốc đã không được đồng ý trong những năm 1930-1935.

Cũng trong thập niên 1930, một người nổi tiếng khác, Lê Hồng Phong, đã phê Nguyễn Ái Quốc là "tàn dư của cương lĩnh các nhóm cộng sản cũ đã máy móc chia giai cấp địa chủ thành hạng đại và trung".

Mãi cho tới tháng Sáu 1938, sau tám năm "trong tình trạng không hoạt động", bị Quốc tế Cộng sản thờ ơ, Hồ Chí Minh mới rời Liên Xô sang Trung Quốc, rồi về nước năm 1941.

Lúc này, trong Đảng đặt ra câu hỏi tiếp tục đấu tranh giai cấp như luận cương chính trị năm 1930 hay ngả theo đấu tranh dân tộc?

Một hội nghị tháng Năm 1941, do Hồ Chí Minh chủ trì, quyết định thay đổi chiến lược, ngả sang "cách mạng dân tộc giải phóng", tạm gác khẩu hiệu "cách mạng ruộng đất" và hứa để ba dân tộc Đông Dương có quyền tự quyết "tổ chức thành liên bang cộng hòa dân chủ hay đứng riêng thành một dân tộc quốc gia tùy ý".

Như TS. Vũ Quang Hiền kết luận, từ năm 1920 đến 1945, cách mạng Việt Nam "chịu sự chi phối chặt chẽ của Quốc tế Cộng sản, nên phạm sai lầm giáo điều, tả khuynh".

Trong những năm 1923-1924, 1927-1928, 1934-1938, Hồ Chí Minh "không được Quốc tế Cộng sản đồng tình, nên bị kiểm chế, bị phê phán, thậm chí có lúc bị 'bỏ rơi'".

Trong vòng tay Liên Xô

Một tham luận khác của Nguyễn Hồng Dung, Viện Lịch sử Quân sự Việt Nam, cũng có thể xem là đánh giá nổi tiếp về mối quan hệ với Liên Xô sau khi Việt Nam độc lập.

Đặt vấn đề ở góc cạnh hòa nhập với thế giới bên ngoài, tác giả ca ngợi Nguyễn Ái Quốc, trước khi đến Moscow lần đầu, đã "nhận thức được sự cần thiết phải 'hòa nhập'", nhưng vì Quốc tế Cộng sản (QTCS) mà ông bị "hạn chế việc giao lưu".

"Năm 1925, khi Nguyễn Ái Quốc trở về châu Á, QTCS đã không cấp cho Nguyễn Ái Quốc giấy giới thiệu với ĐCS Trung Quốc,

Hà Huy Tập phê phán Nguyễn Ái Quốc "phạm một loạt sai lầm cơ hội chủ nghĩa"

với Quốc dân Đảng của Tôn Dật Tiên, không cung cấp tài chính đi đường."

"Năm 1930, với 'Chính cương, điều lệ Đảng tóm tắt', dù đã tể nhị vừa làm vừa lòng QTCS, vừa giữ vững chủ kiến của mình cho cả một đường lối cách mạng của dân tộc, nhưng vẫn bị QTCS và Stalin nghi ngại."

Sau 1945 vẫn không có cuộc hội kiến chính thức nào với Liên Xô, cả sau khi Hồ Chí Minh có điện gửi Stalin (mãi đến 1950, sau khi Trung Quốc đã công nhận Việt Nam, Moscow khi đó mới thiết lập quan hệ).

Năm 1948, Nam Tư đề nghị đặt quan hệ ngoại giao với chính phủ Hồ Chí Minh, nhưng Việt Nam Dân chủ Cộng hòa "giữ ý" với Liên Xô - thực chất cũng vẫn bị o ép, nên đã không mở được cửa sang phía Tây".

Cho đến năm 1954, Việt Nam dân chủ cộng hoà "cũng chưa làm gì được nhiều để hoà nhập".

Tác giả thừa nhận trong diễn ngôn chính thức, "không tìm thấy một văn bản, một dòng chữ, một câu nói về việc Liên Xô hạn chế Việt Nam 'hoà nhập'... Nguyễn Ái Quốc - Hồ Chí Minh, chính phủ Việt Nam cũng khó có thể chính thức cho rằng Liên Xô cản trở Việt Nam hòa nhập".

“ Nguyễn Ái Quốc - Hồ Chí Minh, chính phủ Việt Nam cũng khó có thể chính thức cho rằng Liên Xô cản trở Việt Nam hoà nhập

Nguyễn Hồng Dung

Bài học lịch sử

Nhìn lại lịch sử Việt Nam hơn 60 năm qua, những sai lầm của Đảng Cộng sản xảy ra khi họ "sao chép những quan điểm chỉ đạo đường lối từ một 'nơi khác' về áp dụng trong thực tiễn Việt Nam một cách máy móc".

Đó là nhận định trong tham luận của Ngô Vương Anh, báo Nhân Dân.

Tác giả phân kỳ các sai lầm theo từng giai đoạn:

"Trong giai đoạn đấu tranh giành độc lập dân tộc là sự sao chép rập khuôn những chỉ thị của QTCS khi thực tiễn cách mạng ở những nước thuộc địa phương Đông (như Việt Nam) hoàn toàn khác so với tình hình cách mạng ở những nước tư bản công nghiệp châu Âu."

"Trong cải cách ruộng đất là sự sao chép công thức, cách làm từ các 'nước bạn' và áp dụng một cách cực đoan trên diện rộng."

"Sau tháng 4.1975 là công cuộc xây dựng mô hình CNXH dựa trên sự sao chép một mô hình có sẵn, duy ý chí để đạt mục đích."

Ngô Vương Anh kết luận: "Bài học thực tiễn trong lịch sử xây dựng và điều chỉnh để đường lối lãnh đạo cách mạng đúng đắn hơn vẫn cần được xem xét."

Những tư liệu và lý giải lịch sử như thế có thể đã được nhiều người bên ngoài nói đến trước đây, nhưng đặt trong một hội thảo chính thống, chúng vẫn có giá trị khá mới.

Tượng Lenin vẫn được đặt ở thủ đô Hà Nội

Revisionist

VN đã không đến mức lạc hậu nếu như không có các ông Lê Duẩn và Lê Đức Thọ theo đường lối CS "điều hâu" của TQ.

Ông Hồ và ông Giáp theo đường lối xét lại của Liên Xô, đó là phát triển KT. TQ thì thích dùng vũ lực để đem lại một "mùa xuân

vĩnh hằng" cho nhân loại, y hết những gì chủ nghĩa duy vật lịch sử Mác đề ra, đó là phải đấu tranh giai cấp.

Đấu tranh giai cấp là một luận điểm hết sức sai lầm của chủ nghĩa Mác vì nó thủ tiêu động lực phấn đấu của con người. Nhà nước nên là một cơ quan điều tiết sự công bằng trong xã hội, chứ không phải là thay mặt một giai cấp này để "trấn lột" giai cấp khác.

Ông Hồ thực sự là một người yêu nước và thương dân, và theo tôi có con đường đi đúng đắn hơn cả, tiếc rằng đã bị một số cái đầu ngu dốt trong Đảng kim hãm.

Và ngay cả trong những tác phẩm mà VN cho là "phản động" của ông Bùi Tín, thì ông Hồ vẫn là một người được đánh giá cao. Đối với cái cách ruộng đất, do VN phải dựa quá nhiều vào TQ nên đành phải nghe theo "quan thầy", chứ đó không phải những gì Hồ Chí Minh muốn.

Những gì ông Hồ làm là muốn đem lại ấm no, hạnh phúc cho nhân dân, chứ không phải như phe điều hâu trong ĐCS chỉ muốn "đấu tranh giai cấp".

Cái từ "đấu tranh giai cấp" nghe sao mà hằn học quá. Cùng con người với nhau, tại sao họ lại cứ nghĩ ra hằn thù để đánh giết lẫn nhau làm gì nhỉ?

Rocket

Bạn Kindman nói như vậy cũng không phải. Chẳng nhẽ cứ đối thủ của HCM thì không tôn thờ họ sao? Phải nói chính xác là tất cả họ là những người trí thức tâm huyết với dân tộc, dù sao họ cũng hy sinh cả cuộc đời họ cho tổ quốc.

Ngay cả người ngoài Đảng như lãnh đạo Quốc dân Đảng cũng được tôn vinh vì đóng góp của họ cơ mà.

Ở VN có nhiều thứ bị bóp méo và đến nay chúng ta bị hiểu sai khá nhiều thứ. Những đồng chí như Hà Huy Tập, Lê Hồng Phong, Nguyễn Thị Minh Khai Trần Phú...không phải là học trò của HCM mà là đồng chí của HCM. Bạn không thấy họ còn chệch cuốn sách của HCM là gì? Bản thân HCM cũng không được làm TBT đầu tiên. Tuy nhiên những đồng chí của HCM chết trước nên công trạng ròn của cho HCM và giờ chủ nghĩa CS bộc lộ nhiều điểm yếu họ mới nói ra điều này để vớt vát danh dự cho HCM mà thôi.

Song Nghi

Chiếc áo đã lỗi thời, những người mặc nó muốn đổi dạng nên làn mò gỡ từng đường chỉ, nếp gấp để mong có sự khác biệt.

Thế nhưng manh áo cũ chất liệu vải đã rệu bã, mờ phai màu sắc, liệu có thể tạo thành chiếc áo mới không? Chiếc áo có thể hình thành, nhưng đường chỉ, nếp gấp vẫn còn đấy trên nền chất liệu vải cũ chẳng tạo nên hình dạng mới được.

Kindman

TBT đảng CS Hà Huy Tập, Trần Phú, Lê Hồng Phong là những người chống đối quyết liệt tư tưởng Bác Hồ trong việc chọn lựa con đường giải phóng dân tộc. Phê phán Bác Hồ nặng nề nhất có lẽ là TBT Hà Huy Tập (tập "Đường Kách Mệnh" của Bác Hồ viết năm 1927 bị TBT Hà Huy Tập chê là ngu ngốc về lý luận!).

Những tiết lộ này chắc chắn đã làm ngạc nhiên tất cả người dân VN trong và ngoài đảng. Không ngạc nhiên sao được khi mọi người cứ ngỡ rằng các TBT đó là "học trò giỏi" (hay ít ra là đồng chí kháng khí của Bác Hồ!), vậy mà không ngờ! Lịch sử về đảng CS VN đang được viết lại chẳng?

Một câu hỏi đặt ra: nếu sự thật các TBT kể trên là những người "xem như địch thủ" của Bác Hồ trong đường lối giải phóng đất nước thì tại sao chúng ta lại tôn vinh "quá đáng" họ bằng các tên đường, trường học...như hiện nay?

Mai Nam

Ông tôi bảo những điều nói trong bài đều cũ rích. Nay được phép nói ra công khai là để tiếp tục duy trì thần tượng HCM mà thôi.

Cần chứng minh tư tưởng HCM là độc đáo, là "tư duy độc lập" phù hợp với hoàn cảnh VN mà thôi. Chủ nghĩa Mác-Lê sai lầm khiến Liên Xô và phe XHCN sụp đổ, quốc tế CS tan vỡ, hàng loạt ĐCS đổi tên và tuyên bố từ bỏ chủ nghĩa.

Niềm tin vào nó cũng suy sụp trong dân. Do vậy cần đề cao tư tưởng HCM. Triệu chứng ĐCS muốn đổi tên.

PPT

Trong 7 tham luận đề cập đến HCM chỉ có bài của GS Tsuboi là căn cơ, những bài còn lại nặng tính sao chép đáp ứng thời sự "Xét lại HCM".

Vì vấn đề đã được giới sử học mổ xẻ nhiều rồi, nên những cố gắng tiếp cận con người HCM tỏ ra ngập ngừng.

Nếu nói về con người này, trước hết phải xét đến tính bất mãn thời cuộc, chấp nhận ra đi, nhờ vậy nung nấu lòng yêu nước.

Thứ hai, HCM là một người thông minh, có khả năng lèo lái, sẵn sàng mặc cả áo cà sa lẫn áo giầy để đạt được mục đích cuối cùng.

Và mục đích cuối cùng là quyền bính dù dưới thể chế nào cũng được. Chẳng thế mà năm 1947 HCM, dưới bút hiệu khác, đã tự phong mình là "cha già dân tộc" và gọi là "Người". Đây là một thủ thuật đúng hướng: Đặt ý đồ chính trị vào vỏ đạo đức.

Cuối cùng, cũng vì biết rõ đồng chí mình, Lê Duẩn chủ trương biến "Bác" thành thần để dân tôn sùng trong khi tước hết mọi quyền bính. Hai năm cuối đời cũng là hai năm ray rứt, thể hiện nơi câu chuyện "chiếc gậy Trường Sơn" mà người tinh ý mới biết HCM muốn tìm cách thoát khỏi giam lỏng, và câu chuyện lâm chung khi "Bác muốn nghe câu hò" Nghệ Tĩnh chứng tỏ HCM đã bị cách li đến ai oán. Điều này thì hội thảo không dám nói tới!.